

REGISTERBLAD**Datum:** 2000-02-07**OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I SÖDERMANLANDS LÄN****Identitetsnummer:** NRO 04 009**Områdesnamn:** Nynäs**Kommun:** Nyköping och Trosa**Kartblad:** Topografiska kartan nr 9H SO, 9H NO**Area:** 5 102 ha, varav 4 080 land och 1 022 ha vatten**Naturgeografisk region:** 25 C, Sörmlands och norra Götalands skärgårdar**Kust/havsregion:** IV Egentliga Östersjön Områdestyper i kust- och havsområden: (enl "Marina reservatet i Norden): Berg-, block-, morän-, sand- och lerstrand, strandängar, vikar**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** Kustområde 63/64 Trosaån/Svärtaån**Agrara kulturlandskapsregioner:** Skärgården**Landskapsformer:** Sprickdalslandskap**Riksvärde**

Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora
Sjö		
Skogslandskap		

Värdeomdöme: Omväxlande kulturlandskap av kusttyp med många intressanta vegetationstyper och med rik fauna och delvis sällsynt flora. Många skogliga biotoper med höga naturvärden har påträffats. Ett aktivt jordbruk med beteshävd och med delvis ålderdomlig prägel bedrivs. Naturbetesmarker med art- och individrika växtsamhällen. I området finns klarvattensjöar med för regionen sällsynt siktdjup. Klass I och II- område (högsta resp. mycket högt naturvärde) i Länsstyrelsens naturvårdsprogram. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt R 34). Ingår i Naturvårdsverkets nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt 0480-61).

Huvudkriterier: A, C, D, E.**Stödkriterier:** Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, sårbarhet, betydelse för flora/fauna.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift, skötsel av landskapselement och ev. ängsbruk. Restaurering av igenväxta ängar, naturbetesmarker och landskapselement. Naturvårdsinriktat skogsbruk, med fri utveckling av vissa skogsområden. Områdets värde kan påverkas negativt av: upphört jordbruk eller minskande betesutnyttjande, omarrondering, tillförsel av näringsämnen eller gifter, bebyggelseexploatering, skogsodling eller energiskogsodling på åkermark, omförande av lövskog till barrskog, igenväxning, avverkningar,

schaktning, muddring, täkt, markavvattning, dikning, kemisk bekämpning, försurning

Säkerställande: En stor del av området avsattes som naturreservat 1971. Gällande skötselplan fastställd 1991. Området ingår i Natura 2000.

Områdets huvuddrag: Det kustnära Nynäs-området med ett av länets största naturreservat består av ett omväxlande skärgårds-, skogs- och jordbrukslandskap, där ett aktivt jordbruk med betesdrift fortfarande bedrivs. Reservatet var tidigare i Nynäs gods ägo, vilket satt sin prägel på kulturlandskapets utformning. Delar av havsfjärdarna Tvären och den från Östersjön avsnörda Trobbofjärden, liksom flera sjöar, ingår i området.

Landskapet är präglat av sprickbildningar och förkastningar. Terrängen är småkuperad genom i nord-sydlig riktning utsträckta bergsryggar och kalkrika bergsklackar. Även rundhällar är rikligt förekommande. Berggrunden består till största delen av gnejser och graniter men även stråk av marmor eller urkalksten förekommer här rikligt såsom vid Rundbosjön och sjön Björken, där ön Björkö är helt uppbyggd av urkalksten. Runt Nynäs förekommer ett antal kroppar av ganska ren kalk där brytning av betydande omfattning ägt rum. Yngre diabaser finns även företrädda. Områdets jordarter domineras av morän.

De flesta sjöarna i området är klarvattensjöar omgivna av barrskogsterräng. Gisesjön och Björken är oligotrofa sjöar med hög vattenkvalitet och med ett för regionen sällsynt siktdjup på ca 6 m. Björken är referenssjö i ett projekt rörande försurningseffekter som drivs i regi av Naturvårdsverket och länsstyrelsen. Sjön och dess omgivning är ännu relativt opåverkade av mänskliga ingrepp. Förutom en del vanliga fiskarter finns nors i begränsad omfattning efter tidigare inplantering. Lilla Frillingen är en humös brunvattensjö.

Den skogbevuxna delen av Nynäs-området utgörs främst av mosaikartade barrskogar med gran-skog och lövkärr i svackorna och hållmarkstallskog på höjderna. Några urskogslika områden finns samt flera skogsområden som i skötselplanen är avsatta för fri utveckling. Lövträdsinlaget är rikligt i barrskogsområden och i brynvegetation. Lövskog i ren form är främst koncentrerad till kustbygden. Dylika stora lövträdsbestånd är unika för sömmlandskusten. Stäksö är till stor del bevuxen med lövskog med hassel. Furholmen har ett unikt bestånd av grovstammiga vildaplar och hagtornsträd. Sydvästra udden är bevuxen med ett resligt lindbestånd. Dessa lundar med hasselbestånd och ädla lövträd är mycket värdefulla för området.

Naturbetesmark förekommer med cirka 120 hektar i området, med vanliga typer som öppen hagmark, sötvattenstrandäng, annan träd- och buskbärande hagmark, och björkhage (objektnummer 88-23 -- 26, 80-67 --73 i länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering). Växtsamhällena i naturbetesmarkerna är art- och individrika, med förekomst av bland annat fältgentiana, svinrot, klasefibbla, slätterfibbla, slätterblomma, ormrot, nålstarr och ett flertal arter vaxskivlingar.

Vid gården Långmaren, vilken ännu hävdas enligt gamla traditioner, finns åker, äng och naturbetesmark med ålderdomlig prägel

Gården präglas av den äldre bebyggelsen, de kilometerlånga trögärdesgårdarna som delar in markslagen, och de förhållandevis små åkrarna med sina öppna diken. Naturbetesmarkerna domineras av öppen hagmark och markerna är starkt utmagrade. Över stora delar växer ljungdominerade växtsamhällen, delvis med stort inslag av rödven. En av karaktärsarterna i denna gräsmark är fältgentianan, som varje år blommar med mellan 100-1000 exemplar. Andra arter är kattfot, klasefibbla, solvända, vildlin, darrgräs och stagg.

Större myrområden finns vid Frillingsjöarna. Vid sjön L. Frillingen klassas myrar som rikkärr med förhållandevis stor ört- och artrikedom. Fattigkärr finns i mindre utsträckning.

Alkärr och betade strandängar utgör Trobbofjärdens strandvegetation. Längs Tvären förekommer strandängar men även sandstränder. Vanligast är dock barrskogsbevuxna stränder.

I kalkrika delar av området är floran mycket rik med ett flertal sällsynta arter. Inslag av sällsynta sydliga lundväxter finns. På Brevikshalvön växer t.ex. skogsknipprot, lundslok och lundviol. Förutom skogsknipprot finns många andra orkidéer representerade. Strutbräken förekommer i riklig mängd vid den meandrande Kvarnstugebäcken.

I området finns en mångfald biotoper lämpliga för fåglar och insekter. Även viltrikedomen är hög. Påfallande är rikedomen på dagfjärilar vid vägkanter och i torrbackar. Två lövskogsområden är en-tomologiskt undersökta och befunda värdefulla. De stora lövskogsområdena med kraftiga bestånd av gammal asp med inslag av gammal ek och lind är speciellt värdefulla. Beträffande fågellivet finns här fiskgjuse, ett flertal sjöfåglar samt i lövskogsområdena rikligt med sångare. Artrika är också vassar och strandängsområden. I de oligotrofa sjöarna är storlom karaktärsfågel.

Anmärkningar: Då antalet biotoper lämpliga för exempelvis fåglar och insekter är stort, är ytterligare inventeringar främst med avseende på djurlivet önskvärda.

Referenser:

Rafstedt, T: Översiktlig naturinventering, Sörmlandskusten, Länsstyrelsen 1975

Svedlindh, C: Inventering av ädellövskog i Södermanlands län, Länsstyrelsen 1985

Nynäskartan

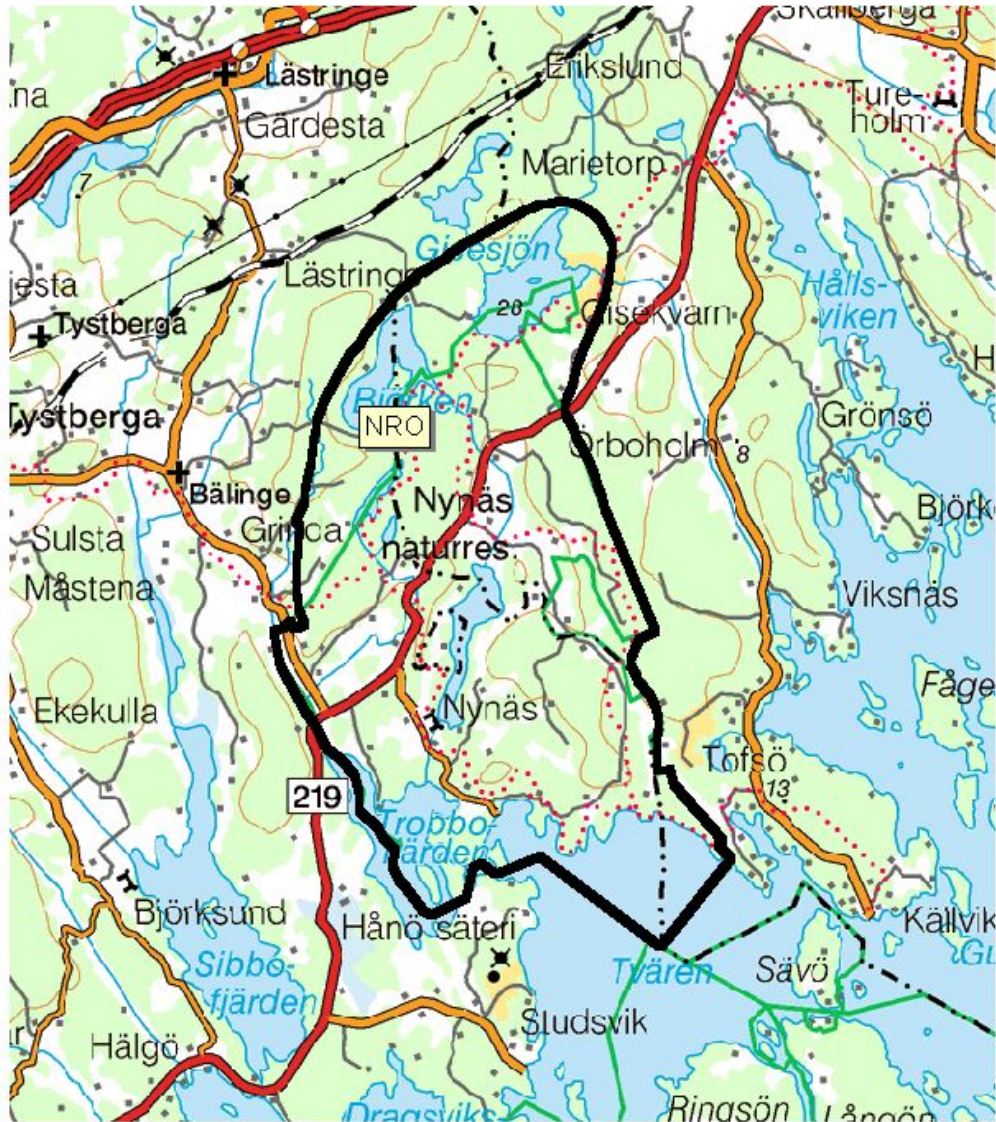
Rydberg, H., Vik, P. 1992: *Ängs- och hagmarker i Södermanlands län*. Länsstyrelsen i Södermanlands län 1992. Nyköping.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: *Program för bevarande av natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet*. Nyköping.

Naturvårdsverket 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Område av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § miljöbalken;
Naturvårdsverkets beslut 2000-02-07

Riksintressets benämning: **Nynäs**
 Identitetsnummer: **NRO 04 009**
 Kommun: **Nyköping och Trosa**
 Län: **Södermanland**

Riksintressets avgränsning

Skala 1:100 000

Topografiskt kartblad nummer: 9H 50, 9H NO